

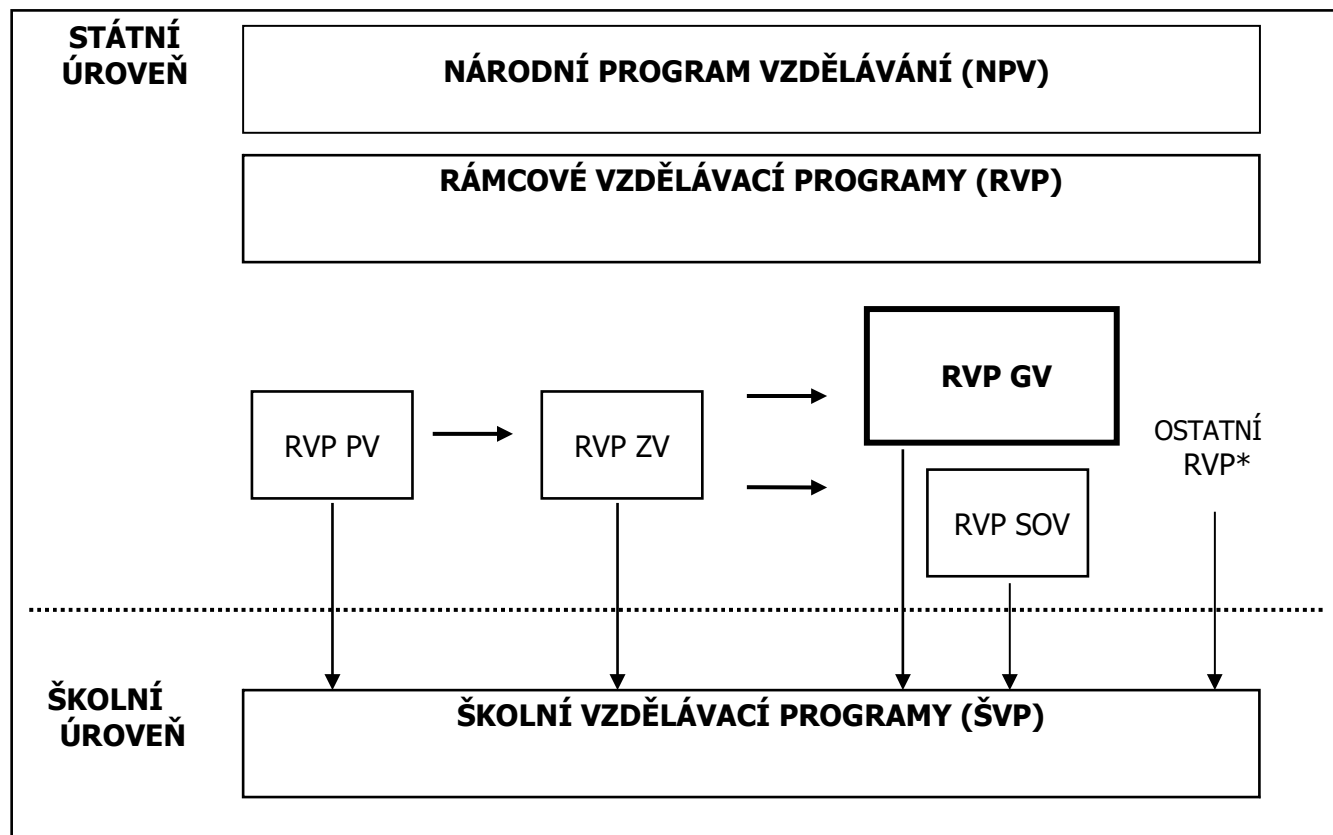
ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA
V RÁMCOVÝCH VZDĚLÁVACÍCH
PROGRAMECH
&
ŠKOLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH
PROGRAMECH

VÝCHODISKA („AXIOMY“) REFORMY

- a) **zvýšení vzdělávací autonomie škol** – umožnit školám svobodnější rozhodování, pokud jde především o volbu vzdělávacích cest, metod výuky, struktury vzdělávacího obsahu a do jisté míry i jeho výběru

 - b) **akcent na získávání klíčových kompetencí** – tedy na určitý soubor vědomostí, dovedností a postojů podstatných pro osobní rozvoj jedince a jeho aktivní zapojení do společnosti a uplatnění v životě; měly by být osvojovány a rozvíjeny na daném druhu škol a vytvářet základ pro další vzdělávání v rámci **celoživotního učení**
- oproti dřívějšímu systému tzv. osnov zaměřených na probíranou látku

SYSTÉM KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTŮ

System kurikulárních dokumentů

Legenda: RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání; RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání; RVP GV – Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání; RVP SOV – Rámcový vzdělávací program (programy) pro střední odborné vzdělávání.

* Ostatní RVP – rámcové vzdělávací programy, které kromě výše uvedených vymezuje školský zákon – Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, Rámcový vzdělávací program pro jazykové vzdělávání, případně další.

RVP ZV, RVP GV: důležité principy

RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

- vymezuje **základní vzdělávací úroveň pro všechny absolventy daného druhu školy**, tzn. škola musí tento rámec ve svém ŠVP **zachovat**, ale může ho **obohacovat** podle vlastních vzdělávacích záměrů, potřeb a zájmů žáků i regionálních podmínek
- nabízí **jednu z možných strukturací vzdělávacího obsahu**, kterou si ovšem škola může při dodržení určitých podmínek různým způsobem modifikovat
- koncepčně RVP středních škol **navazují** na RVP ZV, pracuje se **stejnými kategoriemi**, má **stejné pojetí**

RVP ZV, RVP GV:

ZÁKLADNÍ POJMY

- cíle vzdělávání – určeny státem, jeden ze stěžejních cílů: utvářet a rozvíjet **klíčové kompetence**
- **klíčové kompetence** – do velké míry určují pojetí **vzdělávacího obsahu**
- **vzdělávací obsah** – RVP určuje jen základní závaznou úroveň pro **všechny absolventy** daného druhu škol
 - vzdělávací oblasti a obory
 - průřezová témata

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

- **kompetence k učení**
- **kompetence k řešení problémů**
- **kompetence komunikativní**
- **kompetence sociální a personální**
- **kompetence občanské**
- **kompetence pracovní (jen v RVP ZV)**

VZDĚLÁVACÍ OBSAH

- RVP vymezuje pouze **základní úroveň** vzdělávacího obsahu závaznou pro všechny absolventy daného druhu škol, který škola může dále, uzná-li to za vhodné, rozšiřovat.
- RVP nabízí jen jednu z možných strukturací vzdělávacího obsahu, kterou si škola může při dodržení určitých podmínek různým způsobem modifikovat (např. **propojováním** dílčích témat, tematických celků a okruhů, či celých vzdělávacích oborů nebo i oblastí).

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI

- tato strukturace vzdělávacího obsahu není závazná, ale dané pojetí zdůrazňuje mezioborové přesahy vzdělávacích oborů a může být **inspirací při propojování** jejich obsahů
- členění na vzdělávací oblasti neznamena, že sdružené vzdělávací obory je nutné na úrovni ŠVP propojovat (či integrovat)
- neznamena však ani jiné pojmenování pro stávající předměty

příklad: VZDĚLÁVACÍ OBLAST ČLOVĚK A PŘÍRODA

OBORY – RVP ZV

- **Fyzika**
- **Chemie**
- **Přírodopis**
- **Zeměpis**

OBORY – RVP GV

- **Fyzika**
- **Chemie**
- **Biologie**
- **Geografie**
- **Geologie**

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

- **nedílná** součást vzdělávacího obsahu s **formativním** a **průřezovým** charakterem
- každé průřezové téma se z obsahového hlediska člení na **tematické okruhy**
- všechna průřezová témata **musí** škola do svého ŠVP zařadit, rozhoduje ovšem o rozsahu jejich zařazení (které tematické okruhy a jejich části, do jaké hloubky) a o formách výuky
- průřezovým tématům lze věnovat samostatné vyučovací předměty nebo lze zařadit jejich obsah do vzdělávacího obsahu jiného oboru, resp. jiných oborů

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

RVP ZV

- **Osobnostní a sociální výchova**
- **Výchova demokratického občana**
- **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**
- **Multikulturní výchova**
- **Environmentální výchova**
- **Mediální výchova**

RVP GV

- **Výchova k sociálním dovednostem**
- **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**
- **Multikulturní výchova**
- **Environmentální výchova**
- **Mediální výchova**

VZDĚLÁVACÍ OBSAH

**Doplňující vzdělávací obory (2010):
školy je mohou, ale nemusí zařadit**

Další cizí jazyk

Dramatická výchova

Etická výchova

Filmová/audiovizuální výchova

Taneční a pohybová výchova

PT ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Tematické okruhy 1

1. Ekosystémy – les (les v našem prostředí, produkční a mimoprodukční významy lesa); pole (význam, změny okolní krajiny vlivem člověka, způsoby hospodaření na nich, pole a jejich okolí); vodní zdroje (lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, důležitost pro krajinnou ekologii); moře (druhovná odlišnost, význam pro biosféru, mořské řasy a kyslík, cyklus oxidu uhličitého) a tropický deštný les (porovnání, druhová rozmanitost, ohrožování, globální význam a význam pro nás); lidské sídlo – město – vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a vztahy k okolí, aplikace na místní podmínky); kulturní krajina (pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek)

2. Základní podmínky života– voda (vztahy vlastností vody a života, význam vody pro lidské aktivity, ochrana její čistoty, pitná voda ve světě u nás, způsoby řešení); ovzduší (význam pro život na Zemi, ohrožování ovzduší a klimatické změny, propojenost světa, čistota ovzduší u nás); půda (propojenost složek prostředí, zdroj výživy, ohrožení půdy, rekultivace a situace v okolí, změny v potřebě zemědělské půdy, nové funkce zemědělství v krajině; ochrana biologických druhů(důvody ochrany a způsoby ochrany jednotlivých druhů); ekosystémy – biodiverzita (funkce ekosystémů, význam biodiverzity, její úroveň, ohrožování a ochrana ve světě a u nás); energie (energie a život, vliv energetických zdrojů na společenský rozvoj, využívání energie, možnosti a způsoby šetření, místní podmínky); přírodní zdroje (zdroje surovinové a energetické, jejich vyčerpatelnost, vlivy na prostředí, principy hospodaření s přírodními zdroji, význam a způsoby získávání a využívání přírodních zdrojů v okolí)

PT ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Tematické okruhy 2

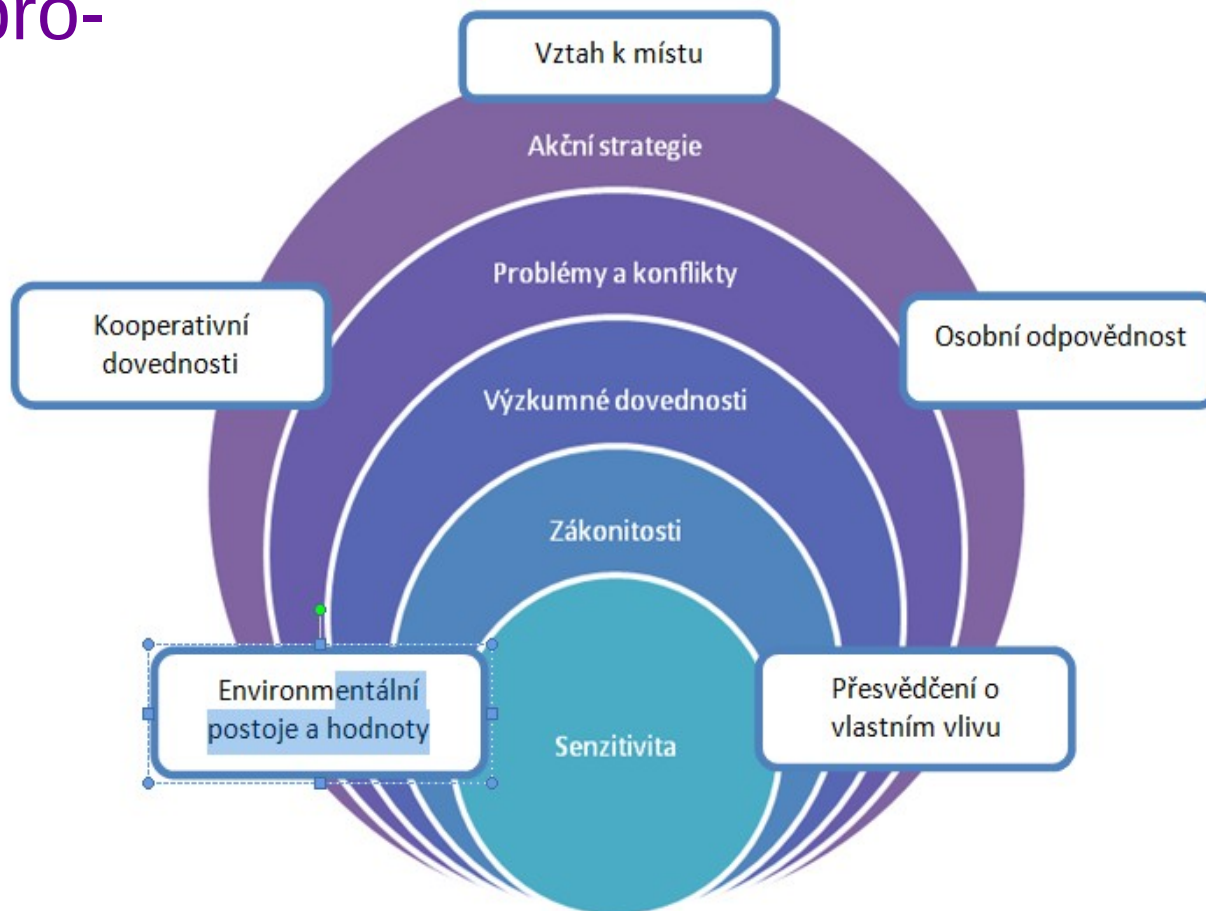
3. Lidské aktivity a problémy životního prostředí – zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství; doprava a životní prostředí (význam a vývoj, energetické zdroje dopravy a její vlivy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž, doprava a globalizace); průmysl a životní prostředí (průmyslová revoluce a demografický vývoj, vlivy průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály a jejich působení, vliv právních a ekonomických nástrojů na vztahy průmyslu k ochraně životního prostředí, průmysl a udržitelný rozvoj společnosti); odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny); ochrana přírody a kulturních památek (význam ochrany přírody a kulturních památek; právní řešení u nás, v EU a ve světě, příklady z okolí, zásada předběžné opatrnosti; ochrana přírody při masových sportovních akcích – zásady MOV) změny v krajině (krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit, jejich reflexe a perspektivy); dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti (Státní program EVVO, Agenda 21 EU) a akce (Den životního prostředí OSN, Den Země apod.)

4. Vztah člověka k prostředí – naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci - instituce, nevládní organizace, lidé); náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace); prostředí a zdraví (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví, jejich komplexní a synergické působení, možnosti a způsoby ochrany zdraví); nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a rozdílný společenský vývoj na Zemi, příčiny a důsledky zvyšování rozdílů globalizace a principy udržitelnosti rozvoje, příklady jejich uplatňování ve světě, u nás)

PT ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

doporučené očekávané výstupy

- klíčová a propojující témata

PT ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

doporučené očekávané výstupy

- Klíčová témata, příklad:
 - Senzitivita = citlivost a empatie vůči ŽP
 - Definované DOV pro 1. a 2. stupeň

Doporučené očekávané výstupy:

Žák:

- popíše svůj vztah k přírodě na základě svých dosavadních zkušeností a své vyjádření zdůvodní
- ztvární různými způsoby (úvahou, básní, kresbou) krajinu, ve které žije, popíše její jedinečné rysy a svůj vztah k ní
- na základě vlastního pozorování vyjádří, zda považuje určitou krajinu za harmonickou, narušenou či zdevastovanou, a své vyjádření zdůvodní
- přizpůsobí své chování k živým organismům na základě vyhodnocení jejich základních potřeb
- pod dohledem dospělé osoby se pravidelně a dlouhodobě stará o květinu nebo vhodně vybraná zvířata
- vyhledá a zvolenou formou interpretuje příběhy a legendy o přírodě a krajině ze svého regionu

PT ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

doporučené očekávané výstupy

- Propojující témata – rozvíjí se v rámci klíčových témat:
 - Vztah k místu = rozvíjení vědomí sounáležitosti s místem a regionem
 - Přesvědčení o vlastním vlivu = moje jednání může něco změnit
 - Osobní odpovědnost = vůle k akci
 - Kooperativní dovednosti = schopnost spolupracovat
 - Environmentální postoje a hodnoty = etika

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM (ŠVP)

- v něm škola rozpracuje složky RVP na **úroveň školy**, podle jejích požadavků a podmínek (musí si definovat)
- vzdělávací obsah jednotlivých oborů je v něm rozčleněn do **vyučovacích předmětů**, které se **nemusí** shodovat se vzdělávacími obory
- pro vyučovací předměty se v něm zpracovávají **učební osnovy**
- zpracuje se v něm **ŠUP (školní učební plán)**, který musí splňovat základní parametry RUP z RVP
- musí obsahovat základní způsoby **hodnocení žáka a autoevaluace školy**

RIZIKA REFORMY

- nepřijetí hlavních myšlenek reformy pedagogy na školách
- problémy s vytvářením ŠVP na školách
- problémy spojené se vzděláváním učitelů jak v pregraduální tak postgraduální fázi
- neprosazení zpětné vazby v systému

DALŠÍ INFORMACE

Části této prezentace byly převzaty z materiálů VÚP Praha. Důležité dokumenty ke kurikulární reformě, metodická pomoc školám při vytváření ŠVP: <http://www.vuppraha.cz>

Metodicko-praktické materiály ze všech vzdělávacích oborů, které může učitel využít při výuce, materiály týkající se tvorby ŠVP: <http://www.rvp.cz>